

Bratři a sestry,

nemůže být lepšího úvodu ke sbírce žalmů, jako je tento žalm. Je to něco jako prolog k celému žaltáři. Hned v úvodu má být jasno ve věci cest člověka a cest Božích. Žalm 1. začíná blahoslavenstvím. „Blahoslavený ten muž“, anebo „blaze muži“. Toto slůvko v Bibli vždycky znamená blahopřání, uznání, gratulaci. Komu je vlastně v tomto žalmu gratulováno? Člověku, který je charakterizován trojím příkladem toho, co nedělá.

Zaprve - nežije tak jak radí svévolníci. Nechodí po jejich cestách. To je zde původní sloveso. Chodit. Ten, kdo s sebou nechá lehce a jednoduše manipulovat směrem ke zlému jednání, není chudinka, která za to vlastně nemůže. Za to, co dělá, ač podle manipulace jiných, nese každý člověk sám odpovědnost. Nelze se schovávat za jiné, kteří mne sváděli. Často je to tak, že když člověk něco udělá jednou, udělá to i podruhé a pak už se mu to může stát normou. Je to opravdu jako jít cílevědomě po cestě. Tak jako víru přirovnáváme k cestě, tak i nevěra a svévole jsou cestou.

Dále se to blahoslavenství týká toho, který nestojí na cestě hříšných. Opět cesta hříšných a zdržování se na ní. Blaze tomu, kdo tady na této cestě nemá co pohledávat. A konečně ta gratulace náleží tomu, kdo „nesedává s posměvači“. Kdo s nimi nesedí u jednoho stolu, kdo s nimi nespřádá plány, kdo s nimi nekuje pikle. Ti posměvači tady nejsou ti, kteří něco jen nevinně zlehčují. Ten posměch není jen nějaká klukovina. Posměvači jsou zde spíše drzí, nabubřelí chvastouni, kteří jsou schopni toho nejpodlejšího jednání. Jsou to ti, kteří nechtějí o Hospodinu ani slyšet a ve své pýše sprádají plány a vše organizují. Tři pojmy: nestojí, nechodí a nezasedá. Tato slovesa zde zahrnují vlastně celý život člověka. Od záměrů k nimž ponoukají svévolníci, přes zdržování se na cestě hříšných až po dosednutí na stolicí posměvačů. Dokonce je zde ukryt jakýsi proces či postup. Nejprve naslouchání svodům svévolníků, pak přijetí jejich stylu života až po samotnou organizaci jejich ničemných skutků.

Člověk, kterému je zde gratulováno, se od takových lidí zřetelně a jasně distancuje. Nemá s nimi nic společného.

Ale to nestačí. Je – li v žalmu řečeno co takový člověk nedělá, pak žalmista taky poví co je pro něj typické v tom kladném smyslu. A sice: Oblíbil si Hospodinův zákon, nad jeho zákonem rozjímá ve dne v noci. Tomu je blaze. Tomu Hospodin fandí. To je šťastný člověk.

Není zde psáno nic o tom, že je potřeba na ty svévolníky nějak působit. Spíše je třeba se od nich distancovat. A zde vzniká otázka - nemůže to vést k pýše, k uzavřenosti do sebe a k nebezpečnému přesvědčení že právě já jsem ten spravedlivý? Jenomže ono je to podobně jako když Ježíš mluví o cestě úzké a cestě široké a o tom, kam ty dvě cesty směřují. O tom, která z nich má zaslíbení a vyznamenání. A o tom, která z nich je cestou slepou. Slepá je cesta toho, kdo se paktuje se svévolníky. Svěvolník je ten, který prosazuje jen svou vlastní vůli. Vůle jiných lidí a vůle Boží jsou mu ukradeny. Podle této filozofie je dobré a správné jen to, co je mně jedinému užitečné. Jen to je předmětem zájmu, co mi prospívá. Prospěch druhých je k posměchu. Velmi snadno může člověk sklouznout k tomu, že se vlastně dobrovolně zaplete s těmi, kteří takovouto filozofii vyznávají. Stačí mnohdy jen malá úlitba, jen dočasný společný zájem a příslib zdánlivého zisku – a už je tady třeba jen drobná závaznost, která však může mít ten důsledek, že už v tom jedu. Dáme hlavy dohromady. Jeden na druhého něco ví. Obtížně se z toho vystupuje ven. Když jsem třeba jen trošičku zavázán člověku, který jedná sobecky a podle, vždycky se mi to vrátí a on mi to spočítá i s úroky.

Cesta spravedlivých nemusí pro sebe hledat výhody. Nepotřebuje známosti na vlivných místech. Ti, kdo po té cestě spravedlivých jdou, se nemusí obklopovat kmotry ani ministry. Nemusí korumpovat a sami být korumpováni a manipulováni k nepoctivosti ani zlu. Dnes se velmi často setkáváme s názorem, že to vlastně nejde obejít se bez toho. Ano, možná se poctivost ani dobro skutečně nevyplácí. I tak se ale ptejme, zdali je to skutečně cesta křesťana.

Žalmista je přesvědčen, že se to s poslušností vůči Bohu neslučuje.

Člověk, který si volí cestu spravedlivých na této cestě vše očekává v první řadě od Boha. Právě jen tohle a nic jiného znamená oblíbit si zákon Hospodinův. Mít z něj radost, založit na něm svůj život. Těšit se z toho, že se k praktikám svévolným uchýlovat nemusí, jakkoli to může znamenat i mnohou ztrátu. Zpívali to už husité v tom chorálu „Kdož sú Boží bojovníci.“ Kristus vám za škody stojí...

Rozjímat nad Božím zákonem ve dne v noci, je obrazné přirovnání. Boží zákon je tím, co život charakterizuje, utváří a co jej vede. Hospodinův zákon je žalmistovi světlem na cestě života.

Rozjímání ve dne v noci. Původně je to vlastně polohlasné čtení Božího zákona. Čtení pro sebe. Pro toho kdo šel kolem to znělo jako tlumené mumlání. Stejného slova užívali židé i pro předení lva nebo pro vrkání holubů. Stálý a nepřerušovaný projev, jakési perpetuum mobile. Mimochodem, víme, co znamená rčení, že je to někde jako v židovské škole. Někde kde je živo, až hlučno. Když židé četli byt jen polohlasně Bibli, nebo se modlili, tak to byl hukot! Samozřejmě že tím nemusíme myslet neustálé omílání biblických textů, i když by to tak mohlo vypadat. Jde spíše o to uvědomit si, jaké místo v mém životě Boží zákon a pro křesťany samozřejmě zákon evangelia Kristova skutečně má. Jestli třeba to, že čteme Bibli a modlíme se má v našem životním rytmu místo.

Ale jistě nejde jen o četbu Bible a modlitbu. To ostatně souvisí s naší zbožností v širokém smyslu slova. Jsme církví, která opravdu duchovně žije? Je u nás ovzduší, které se lidí dotkne a vtáhne je svou upřímnou spiritualitou? Nejen tím, že jsme společenství, které nějak drží pospolu, pořádá různé akce, besedy a zájezdy? Ti, kterým je tady gratulováno zcela samozřejmě drží pospolu vírou. Spravedliví oddávají Bohu celý život. Podobně jako strom čerpá svou sílu z blízkosti tekoucí vody, tak oni ji čerpají z obecenství s Bohem. Obraz stromu rostoucího u tekoucí vody je třeba chápat na pozadí palestinských poměrů. Letním žářem je všechna zeleň spálena. To proto, že má kořinky těsně pod povrchem. Jen stromy, které mají mohutné a hluboké kořeny dosahují hlouběji ke zdrojům vláhy, takže zůstávají zelené a dokonce přinášejí ovoce. A právě takový má a může být i život člověka. Svou sílu čerpat od Hospodina – o tom navenek svědčí právě to ovoce. K tomu je třeba mít své kořeny pevně zapuštěny v Bohu. Jako křesťanům je nám možná bližší Ježíšovo přirovnání k vinnému kmeni a ratolestem.

Starý Orient rád přirovnával ke stromu života krále. K věčně se zelenajícímu stromu který dává ovoce a mají z něj užitek mnozí. Pro nás všechny se obětoval Kristus a je živý. A my z jeho díla smíme mít užitek až na věčnost. Král králů, který vydal ovoce nejhojnější v pravý čas. Svou životadárnou mízu dává v hojnosti. Jde o to, abychom z těch hlubin Kristovy lásky čerpat opravdu dovedli.

Tudy vede pravá cesta – cesta víry, kterou hned tak něco nezviklá. Víra je hodnota, která se musí žít. Není to jen tradice ani jen dobrý zvyk. Víra, která se žije, má zaslíbení a dočká se gratulace od Boha. Takovéto víře Bůh přeje a fandí. To je naše naděje a povzbuzení. Hospodin zná cestu spravedlivých. Být spravedlivý, to není nějaká mravní dokonalost. To je spíše život, který čerpá z jiného zdroje nežli z toho vlastního. Čerpá z hlubin Božího požehnání, z jeho duchovních darů.

Žalmista už ale víc neřekne a neřekne ani vše. Jen to, že Bůh zná cestu spravedlivých, že se k ní přiznává. Že taková cesta má dobrý cíl. O spravedlivých však mluví ve třetí osobě. Nepraví se zde nic o tom, že má kdokoli z lidí u Boha již automaticky zajištěné místo. Jen Bůh sám ví, kdo je spravedlivý – v každé době, v každé generaci, i mezi námi. Podle jedné židovské tradice má Bůh v každé generaci třicet šest anonymních spravedlivých, o nichž nikdo neví. Jejich zbožnost a trpělivost jsou však pilíři a klenbami, které podírají zemi. A právě oni zachraňují svět před soudem a zánikem, až do doby, než přijde Mesiáš. A křesťan dodá, že tím Spravedlivým, který zachraňuje člověka i lidstvo, je Kristus.

Žalmista nezamlčí ani tu cestu druhou, i když jí patrně záměrně věnuje ve srovnání s tou první méně místa. Svévolníci. Už o nich byla taky řeč. Zde však o nich žalmista mluví kvůli jejich vlastnímu směřování z hlediska konečného cíle. Jsou ve skutečnosti jako plevy hnané větrem. Není lepší přirovnání, aby vynikl ten kontrast s tím pevným stromem s hlubokými kořeny. S tím nic nepohne. Pevná víra zdolá i ty nejtěžší překážky. Svévolníci, ač vedou silácké řeči a před jejich mocí a vlivem mnozí padají na kolena, před Bohem jsou to plevy, které se rozletí na všechny strany, když zavane vítr. Jejich styl života nemůže před Božím soudem obstát. Jejich cesta má špatný konec. Zahyne. Ale není nic psáno o tom, jak to konkrétně s každým člověkem dopadne. To řešit nemáme, je to Boží tajemství.

Žalmista nás nechce strašit ani nám nechce nic falešně nalhávat. Volá k prosté, ale pevné víře. Volá k tomu, abychom si sami zvolili cestu vedoucí k životu. K té se Bůh přiznává i dnes, i když máme někdy dojem, že se snadno prosazuje zlo, svévole a sobectví v takovém rozsahu, že už ani nejde na to pořad vymýšlet nějaké nové zákony.

Pro křesťany bude mít poslední slovo nad naším životem Kristus. On s konečnou platností rozhodne, kdo z nás z jakých zdrojů skutečně žil. A od něj taky zazní to poslední a konečné: „Blaze vám...“ Amen.

Modlitba: Pane Bože, ve svém slově nám dáváš jasně poznávat svou vůli. Voláš nás na cestu spravedlnosti a praktické zbožnosti. Ukazuješ nám, co před tebou ob stojí i to co před tvou svatostí nemá šanci. Prosíme, uč nás v každodenním životě rozlišovat dobro od zla, správné cesty od těch falešných. Amen.